

JAPAN *Letter*

JAPAN FOUNDATION

- 4 บทเรียนกับการฟื้นฟูย่านเก่า จากมุมมอง 170 - วีรบูรณ์ วิศวกรทศกุล 2
- ศูนย์ญี่ปุ่นศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ - อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ 8
- เรื่องเล่าจากโครงการแลกเปลี่ยนผู้นำเยาวชน JENESYS 12
  - ทางด้านการย้ายถิ่นฐานของแรงงานข้ามชาติ - วิปัญจิต เกตุนติ
- เส้นแห่งภาพพิมพ์นิชิชิ และละครคาบูกิ 16
- Activity Report 19
  - นิทรรศการอนิเมชัน โดย ทาคาฮิโระ ฮายาคาวะ
  - คอนเสิร์ตในบ้านครั้งที่ 3 "Voice"
  - การแสดงสดและเวิร์คชอปซิด ๆ เขียน ๆ ของ ดิน ชิโทานิ
  - คอนเสิร์ตแจ๊ส "Unit Asia" ที่เชียงใหม่
  - ฯลฯ
- Notice 22
  - "Trio Concert - from Japanese Folk to Western Classic"
  - Mon. 12 January 2009 at Thailand Cultural Center (Small Hall)
- Recommended Books 23
- Back Cover: New Year Greeting from the Japan Foundation, Bangkok 24

no. 61

ญี่ปุ่นสาร

Newsletter from The Japan Foundation, Bangkok

January - March 2009

Special

4 บทเรียน กับการฟื้นฟูย่านเก่า จากมุมมอง 170°

วีรบูรณ์ วิสารทสกุล

“พี่หนู ไปญี่ปุ่นไหม?” น้องจากบางกอกฟอรั่มโทรมาชวน
“พอดี..บลาๆๆๆๆๆๆๆ.....” เหตุผลไม่ต้องแล้วครับน้อง
ใจผมตกลงไปด้วยตั้งแต่ประโยคแรกแล้วครับ

ปากไวกว่าความคิด ตอบตกลงโดยทันที สำหรับการ
สมัครใจไปดูงานการปลุกชุมชนเพื่อการฟื้นฟูบ้านเก่าเมืองเก่าใน
ญี่ปุ่น โดยการสนับสนุนของเจแปนฟาวน์เดชัน ซึ่งนั่นทำให้พวกเรา
ทั้ง 6 ชีวิตจากเมืองไทย ได้ระเห็จไปเดินทอดน่อง (จนนองโต) อยู่ที่
โตเกียวและเกียวโตเป็นเวลา 7 วัน

เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพคร่าว ๆ ของย่านเก่าทั้ง 2 ย่าน
(แม้จะเป็นเรื่องยากก็ตามที) อันเป็นที่มาของบทเรียนที่ผมจะได้
กล่าวถึงต่อไป ผมขอสรุปและใส่รูปภาพประกอบไว้บ้าง นัยว่าเป็น
ข้อมูลพื้นฐานตามธรรมเนียมก็แล้วกันครับ

หมายเหตุ: บางกอกฟอรั่ม ร่วมกับ เจแปนฟาวน์เดชัน
กรุงเทพฯ จะจัดให้มีการประชุมแลกเปลี่ยน
ประสบการณ์เรื่องการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมืองเก่า
โดยเชิญวิทยากรจากประเทศญี่ปุ่น 3 ท่าน (Ms. Akiko
Shiihara, Prof. Yoshifumi Muneta, Secretary General
of Kyo-Machiya Net.) มาร่วมเสวนากับชุมชนเมืองเก่า
ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ระหว่างวันที่ 22 - 27
กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

Kyo-Machiya Center

ย่านแรก ย่านากะ กักโก (Yanaka Gakko)

คำว่า Gakko ในภาษาบ้านเรา หมายถึง “โรงเรียน” ในความหมายนี้พรรคพวกจากบางกอกพอรู้ตีความไปว่า ‘โรงเรียน’ ก็คือ ‘พื้นที่การเรียนรู้’ นั่นเอง ย่านยานากะนั้นอยู่ห่างจาก “โตเกียว” (มหาวิทยาลัยโตเกียว) เพียง 30 นาทีโดยการขี่เท้าเดินวกไปวนมาเท่านั้น นั่นหมายถึงบริเวณนี้ยังอยู่ในย่านการค้าของโตเกียวค่อนข้างแน่นหนา ขณะเดียวกันบริเวณนี้ยังเป็นที่ตั้งของ “เกโตะ” หรือมหาวิทยาลัยศิลปากรแห่งโตเกียว นั่นยิ่งไม่ต้องสงสัยเลยนะครับว่า ย่านศิลปินแห่งนี้จะบอวลไปด้วยงานศิลปะและความงามของภูมิทัศน์ขนาดไหน (ลองนึกถึงย่านท่าพระศิลปากรบ้านเราก็ได้ครับ)

ปัจจุบัน ย่านยานากะยังอุดมไปด้วยบ้านเก่าจำนวนมากที่รอการเข้าไปฟื้นฟูและใช้ประโยชน์ โดยมีผู้น่าชุมชนที่แข็งขันอย่าง อาจารย์ชิฮาระ (Ms. Shiihara Akiko) อดีตนักศึกษาศาปัติยของเกโตะ (เมื่อ 20 ปีที่แล้ว) ที่ได้ทำงานวิจัยเกี่ยวกับย่านเก่าแห่งนี้ และเกิดตกหลุมรักจนลงหลักปักฐานตั้งครอบครัวที่นี่ และทำงานฟื้นฟูชุมชนต่อเนื่องยาวนาน

“ต้องตอบแทนบุญคุณชุมชน” ระหว่างที่คุยกัน อาจารย์เอ่ยประโยคนี้กับพวกเราดัง ๆ เหมือนไม่ตั้งใจ แต่ผมคิดว่าในช่วงวินาทีนั้น พวกเราหลายคนคงหน้าชาเพราะประโยคนี้อยู่ไม่น้อย ในจำนวนนั้นย่อมมีผมด้วยอย่างไม่ต้องสงสัย

เท่าที่ผมพอจะจับประเด็นได้ ผมคิดว่าการฟื้นฟูชุมชนและย่านเก่าของอาจารย์ คงต้องต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคใหญ่ ๆ 2 ประการ นั่นคือ 1) จะฟื้นฟูบ้านเก่าและย่านเก่าอย่างไรให้ **“ชุมชนมีชีวิต”** อยู่ได้ในพายุเศรษฐกิจเสรีนิยม (ที่ไม่นิยมความงามของของเก่าและความเรียบง่ายของชีวิต) โดยข้อเท็จจริง โจทย์นี้เป็นความท้าทายอย่างมากระดับสำหรับพวกเราที่ทำงานด้านนี้ และ 2) จะฟื้นฟูพลังชุมชนเพื่อคัดง้างอย่างไรกับกระแสการพัฒนา อย่างถนน 10 เลนที่จะตัดผ่านย่านนี้ตามแผนของรัฐบาลกลาง

ย่านกลางเมืองเกียวโต (Kyoto)

เกียวโต อดีตเมืองหลวงของญี่ปุ่น คงมีต้องเอ่ยถึงอดีตที่รุ่งเรืองและความหนาแน่นของบ้านเก่าที่ยังคงมีให้เห็นอย่างดาษดื่น (ข้อมูลหลายปีก่อนหน้านี้มีการสำรวจพบว่ามีบ้านเก่าอยู่ประมาณ 25,000 หลัง) ท่ามกลางการใช้ประโยชน์ที่หลากหลาย โดยเฉพาะในฐานะสินค้าทางวัฒนธรรม ที่เกียวโตนี้เราได้พบกับ **เครือข่ายบ้านเก่าแห่งเกียวโต (Kyo Machiya Net)** เครือข่ายนี้มีอยู่ 4 องค์กร คือ 1) คณะกรรมการฟื้นฟูบูรณะ มีหน้าที่ในการวิจัยและการดูแลเรื่องกฎหมายว่า มีกฎหมายอะไรที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ 2) กลุ่มช่างไม้ (บ้านเก่า) เป็นกลุ่มด้านเทคนิคการซ่อม ปรับปรุงบ้านเก่า 3) กลุ่มเผยแพร่การดำเนินชีวิตแบบเดิมในบ้านเก่า กลุ่มนี้ทำหน้าที่รณรงค์เผยแพร่สร้างความเข้าใจให้กับสาธารณะ (- ว่าบ้านเก่าไม่ได้มีไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในการค้าขายอย่างเดียวนะครับ) และ 4) กลุ่มสุดท้ายเป็นกลุ่มที่ดูแลด้านอสังหาริมทรัพย์ หรือเป็นนายหน้าให้คนที่อยากเข้ามาอยู่ในบ้านเก่า

โดยสัตย์จริง ผมคิดว่าการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายที่ชัดเจนและครอบคลุมขนาดนี้ ไม่ได้เกิดขึ้นแบบธรรมชาติสรรค์เน่ ๆ แต่เกิดจากความพยายามของมนุษย์ช่างคิดและมุ่งมั่นที่จะทำการฟื้นฟูบ้านเก่าอย่างแน่อน

เครือข่ายนี้ ตามความเห็นของผม เขาน่าจะรวมตัวกันอย่างหลวม ๆ แต่คงมีเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน การเชื่อมโยงกลุ่มอิสระชนที่มีแต่คนเก่ง ๆ (ไม่จะเป็น คุณโคจิเมะ เลขธิการเครือข่ายบ้านเก่าแห่งเกียวโต (Secretary General of Kyo-Machiya Net.) หรือ คุณคาซึยามะ อิเดชิโร ครูช่างผู้ถ่องแท้ในจิตวิญญาณของงานช่างไม้บ้านเก่า อีกทั้งยังมองเห็นการฟื้นฟูสังคมผ่านการซ่อมบ้านได้อย่างทะลุปรุโปร่ง) เช่นนี้เป็นเรื่องน่าสนใจครับ และยิ่งต้องเชื่อมงานของเครือข่ายกับรัฐท้องถิ่น ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ปฏิเสธไม่ยอมรับเงินจากรัฐ ท้องถิ่นอย่างสิ้นเชิง ย่อมต้องใช้ฝีมือชั้นเทพเลยทีเดียว

บทเรียนที่ 1 ว่าด้วยงานแห่งชีวิต

1 ในฐานะคนที่หาเลี้ยงชีพด้วยการสอนหนังสืออย่างผม ผมได้บทเรียนจาก อ.ชิฮารา (Ms.Shiihara Akiko) (อาจารย์สอนหนังสือที่มหาวิทยาลัยศิลปากรแห่งโตเกียว) และ อ.มุนตะ (Prof.Yoshifumi Muneta) (อาจารย์ที่มหาวิทยาลัยเกียวโต) อาจารย์พูดถึงงานที่เกี่ยวกับการปลุกชุมชนเพื่อการฟื้นฟูชุมชนว่าเป็นเหมือนงานแห่งชีวิต กล่าวคือเป็นงานที่ต้องทำไปตลอดชีวิต ไม่มีจบ เอาเป็นว่างานที่ทั้งสองทำอยู่นั้น ผมประมาณว่าคงทำมาต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 20 ปีเป็นแน่ และที่สำคัญก็คืออาจารย์ทั้งสองไม่ได้ทำในฐานะการงานอาชีพเท่านั้น แต่ทำในฐานะคนในชุมชนนั้น คนในท้องถิ่นนั้น ผมไม่มั่นใจว่านี่อาจจะเป็นลักษณะของนักวิชาการญี่ปุ่นหรือเปล่า แต่ผมเคยได้ยินเช่นนี้มาก่อน คือก่อนจะเกษียณอาจารย์เขาจะต้องเขียนหนังสือออกมา 1 เล่ม ประมาณว่าเป็นผลึกตะกอนความคิดที่กลั่นออกมาจากงานของชีวิตนั่นเอง เมื่อหันกลับมาดูแวดวงมหาวิทยาลัยในเมืองไทย ผมไม่แน่ใจว่าจะมีนักวิชาการสักกี่คนน้อยที่กำลังมุ่งมั่นทำงานแห่งชีวิตนี้บ้าง สำหรับผมแล้ว ผมขอสารภาพอย่างไม่อายว่าผมยังหางานแห่งชีวิตแบบนี้ไม่เจอเลยครั้นนั้นหมายถึงผมกำลังหาที่ที่เหมาะสม ๆ เพื่อวางเป้าหมายและวางชีวิตไว้ตรงนั้นตลอดไป

บทเรียนที่ 2 ว่าด้วยการมองหาอนาคต

2 มองหาโอกาสใหม่
การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องปกติ ใคร ๆ ก็ทราบดีอยู่ แต่การยอมรับการเปลี่ยนแปลงต่างหากที่เป็นเรื่องยากจะรับได้

ผมยังจำถามไปที่คุณโคจิเมว่าเขามองการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับย่านเก่ากับเมืองเก่าอย่างไร ในกรณีที่มีคนรุ่นใหม่เข้ามาอยู่ในย่านนั้นเพื่อมองหาโอกาสทางธุรกิจใหม่ ๆ เพียงเท่านั้น ไม่ได้สนใจชุมชนเดิม เขี่ยคนเก่าออกนอกชุมชน ไม่ได้สนใจคุณค่าเดิม มากกว่านั้นก็คือไม่สนใจผู้คนเดิมในย่านนั้นในท้องถิ่นนั้น เพราะปรากฏการณ์เช่นนี้พบเห็นได้ทั่ว ๆ ไปในย่านเมืองเก่าในกรุงเทพฯ และเมืองท่องเที่ยวหลัก ไม่ว่าจะเป็น ปาย อัมพวา สามชุก ถนนพระอาทิตย์ ฯลฯ เรื่องเช่นนี้ ผมยากที่จะรับได้

คุณโคจิเมตอบกลับมามาว่า มันเป็นเรื่องธรรมดาตามาก เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยปกติ ของเก่าใช้ว่าจะดีกว่าของใหม่ ของใหม่ก็ได้เลวร้ายไปซะหมด หน้าที่ของคนทำงานที่ต้องทำก็คือค้นหาคนที่ใช่ให้เจอ เพราะคนดีคนที่ใช่ มีอยู่ในทุกยุคทุกสมัย หาเขาให้เจอ และชวนมาทำงานด้วย บ่มเพาะ และพัฒนาให้เขาเป็นแกนของท้องถิ่นต่อไป

บทเรียนที่ 3 มองให้เห็นจุดเล็ก ประสาน

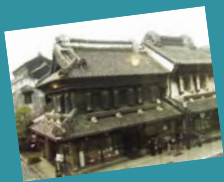
3 แล้วเชื่อมโยงกับภาพรวม
จะด้วยความบังเอิญหรือเปล่าผมไม่รู้ ที่ทั้ง อ.ชิฮารา และ อ.มุนตะ เป็นสถาปนิกที่มองเห็นทั้งภาพรวมระดับเมือง ระดับย่าน และจุดเล็ก ๆ ระดับบ้านและชีวิตผู้คน

อ.มุนตะ ทำงานสนับสนุนกลุ่มและเครือข่ายบ้านเก่าแห่งเกียวโต ซึ่งฟื้นฟูบ้านเก่าเป็นหลัง ๆ (อายุหลายร้อยปี) และทำงานเชื่อมโยงกับองค์กรปกครองท้องถิ่น (แต่อาจารย์ไม่สนับสนุนให้ NPO ขอเงินรัฐท้องถิ่นทำงาน ซึ่งผมจะกล่าวถึงเหตุผลข้างหน้า) ขณะเดียวกันก็ห่วงใยและติดตามการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในย่านเมืองเก่า ส่วนมุมมองที่เรียกว่า Townscape ยังทำให้อาจารย์มีสายตาที่มองเห็นเมืองทั้งเมืองในเชิงกายภาพอีกด้วย ส่วน อ.ชิฮารา มุ่งเน้นการทำให้บ้านเก่าที่ไม่ได้ใช้กลับมามีชีวิตอีกครั้งด้วยวิธีคิดเชิงธุรกิจ อาทิ Art in residence เมื่อบ้านเก่ามีคนอยู่ ชีวิตของบ้านก็จะกลับมา ทั้งเสียงของกิจกรรมและการใช้ชีวิต ไม่นานนักย่านทั้งย่านก็กลับมามีชีวิตได้ ขณะเดียวกันก็ติดตามการเปลี่ยนแปลงของเมืองเคลื่อนไหวต่อสู้กับแผนการขยายถนนของรัฐบาลกลาง เพราะการมีถนนใหญ่ผ่ากลางย่านนั้นคือต้นเหตุที่ทำให้ย่านนั้น ๆ หดถอยหายไป

บทเรียนที่ 4 ว่าด้วยเงิน (สำคัญ แต่อย่ายอม

4 สูญเสียตัวตน)
เงินเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการทำงานปลุกชุมชนเพื่อการฟื้นฟูเมืองเก่า แต่หากรับเงินแล้วสูญเสียตัวเองก็อย่าไปเอาเลย นี่อาจเป็นอีกบทสรุปหนึ่งของแกนนำหลาย ๆ คนที่เราไปพูดคุยด้วย โดยเฉพาะการรับเงินจากรัฐท้องถิ่นหรือรัฐส่วนกลาง (การไม่รับเงินของรัฐนั้น ไม่ได้หมายความว่าจะไม่ทำงานด้วย แต่หมายถึงเราจะทำงานอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่กัน)

แล้วเงินทำงานจะมาจากไหน ประสพการณ์ที่เราได้จากญี่ปุ่นบอกเราว่า ในชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ มักมีนักธุรกิจทั้งที่เป็นคนดั้งเดิมและที่มาจากถิ่นอื่น ทั้งที่มองเห็นโอกาสทางธุรกิจในย่านเก่า อาทิ การเปิดแกลเลอรีเปิดร้านขายสินค้าแนวสร้างสรรค์ และที่อยากจะทำฟื้นฟูชุมชนจริง ๆ นักธุรกิจเหล่านี้พร้อมที่จะทำงานฟื้นฟูย่านเก่าอย่างต่อเนื่อง งานลักษณะนี้ยังจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือจากผู้สนใจทั่วไปในฐานะเสียงหนุนจากชุมชน และจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรที่ทำงานด้านนี้ต้องคิดค้นรูปแบบทางธุรกิจใหม่ ๆ ให้ได้ด้วย สุดท้ายแล้วจากบทเรียนที่ 1 ในเมื่อมันเป็นงานแห่งชีวิต หากชีวิตคนทำงานยังมีลมหายใจ งานฟื้นฟูย่านเก่าหรือเมืองเก่าก็ยังมีชีวิตไม่ต่างกัน

บทเรียนต่าง ๆ เหล่านี้นับเป็นประสบการณ์ในช่วงหนึ่งของชีวิตที่ดีทีเดียว เพราะนอกจากจะได้ความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคนทำงานจริงแล้ว ยังได้แรงบันดาลใจ การกระตุ้นเตือน การปลุกเร้าและต่อยอดความเชื่อมั่นดั้งเดิมให้มั่นคงและเข้มแข็งมากขึ้น

บุญรักษาทุกท่านครับ

เกี่ยวกับผู้เขียน: **อ.วิบูลย์ วิสารทสกุล** เป็นอาจารย์ประจำคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และเป็นหนึ่งในสมาชิกของบางกอกฟอรั่ม เครือข่ายอิสระซึ่งเป็นการรวมตัวกันของกลุ่มคนที่มีจิตอาสาในการร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนาสังคมในด้านต่าง ๆ รวมถึงการฟื้นฟูย่านเมืองเก่าในกรุงเทพฯ ให้กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง

★ในมุมมอง 170 คือระดับความสูงของผู้เขียนที่เรามองผ่านกล้องเพื่อบันทึกภาพและทำความเข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ สำหรับผู้เขียนแล้วระดับความสูงที่แตกต่างกันย่อมทำให้เราเห็นและเข้าใจเรื่องราวปรากฏการณ์ต่าง ๆ แตกต่างกันไปด้วย สำหรับความสนใจส่วนตัว ผู้เขียนสนใจงานด้านการฟื้นฟูชีวิตของชุมชนเมือง ซึ่งนับวัน “ชุมชน” ในเขตเมืองจะเต็มไปด้วยความสลบซับซ้อนของชีวิตผู้คน ซึ่งมีความหลากหลายทั้งที่มา การทำมาหากิน การซ้อนทับของอำนาจทางการเมือง การพึ่งพา และการต่อสู้ของความจริงกับการอยู่รอดของชายขอบ

Old Town Revitalization

4 Lessons from 170 cm's perspective★

Weeraboon Wisartsakul

“P’Moo, would you like to go to Japan?” one of Bangkok Forum staff called me. Before he further explained, I had already agreed to go without any hesitation. This trip, which was supported by the Japan Foundation, allowed six of us together to set foot in Tokyo and Kyoto for 7 days in order to study and observe the processes and ideas of old town / old house revitalization in Japan.

I would like to start by giving our readers the rough picture of the two old town areas that we visited, before sharing the lessons that I’ve learned from this trip.

an old house in Kyoto

The first area is **Yanaka Gakko**. In Japanese “Gakko” means “school” ; my Bangkok Forum’s fellow interpreted the word “school” in this sense as “study area”. Yanaka area is only 30 minutes from “Todai” or Tokyo University on foot along some twisted path, which means this area certainly is situated in the middle of Tokyo’s commercial district. Moreover, this site also contains “Geidai” or Tokyo University of Arts, so it is not beyond expectation that art is a characteristic of this area, along with a magnificent landscape. (A similar example might be Silapakorn or Tha Phra areas in Bangkok) Presently, Yanaka area still has many old houses waiting to be renovated and reused. It also has an active community leader, Ms. Shiihara Akiko, who was Geidai’s architectural student 20 years ago. She had done her research in this place and fell in love with it, so finally she settled down with her family in Yanaka and continually has been working on community revitalization until the present.

“We have to be grateful to our community”, this is one sentence that she said during our conversation which struck at my heart and surely stirred the feelings of many people in our group.

From our talks, I understand that there are two main obstacles in the process of old town revitalization that Shiihara-sensei has been facing. The first is how to revitalize old houses / old town areas and nurture them to be “living community” under the storm of capitalism (which doesn’t favor the beauty in old things and the simplicity of life). This is the challenge that all working groups like us have to work on. The second one is how to revive the strength of the community, in order to counterbalance the stream of development such as the plan of the central government to build a ten-lane road through this area.

Kyoto’s downtown district was our next stop on this trip. The glorious history and the density of old houses in Kyoto, the former capital of Japan, are obvious to the sight of every visitor. The data collected a few years ago reveals the number of old houses to be around 25,000 which are used in different ways especially as a cultural product. In Kyoto we met “**Kyo Machiya Net**” which is the network of people who work on old houses in Kyoto. This network is comprised of 4 organizations: 1) Revitalization Committee who do the research and observe the laws involving preservation 2) (old houses) Carpenters Group who work as technicians in renovating old houses 3) The group that encourages the old ways of living in old houses, this group also tries to increase public awareness about old houses on different issues (for example, old houses are not only for commercial purpose). 4) Real estate group or the group that works as an agent for people who want to move to live in old houses.

Honestly, I don’t think that this kind of strong and systematic network has come out of nowhere or come out of luck, but it is the fruit of the determination and thoughtfulness of people to revitalize old houses.

My understanding is that this network seems to loosely cling together but holds on strongly to the same goal. It is interesting to see the network that links various talented people such as Mrs. Kojima, the president of the secretary general of Kyo Machiya Net and Mr. Kajiyama Hideichiro, the woodwork master who understands truly the spirit of old house woodwork, and who can also see the revitalization of society through old houses*. Especially the collaboration with the local government which this network totally refused to accept the supporting budget from, this is an outstanding case study.

Kawagoe area

And these are the lessons that I have learned from this trip:

Lesson 1

Work of Life

As an instructor, the lesson that I’ve learned from Ms. Shiihara Akiko, who teaches at Tokyo University of Arts, and Prof. Yoshifumi Muneta, who teaches at Kyoto University, is a concept of the work of life. They explained to us that the process of community revitalization is the work of life, or lifetime work. From our conversation, I estimated that they must have been doing this job for no less than 20 years. The more important point is that they do it as members of the community not just as professors.

There is a tradition of Japanese academics that I’ve heard of; it’s that before retirement Japanese professors will write a book that combines and summarizes all the knowledge from their lifelong study and achievements.

Looking back to the academic society in Thailand, I’m not sure about the number of Thai academics who dedicate themselves to their work and are doing this work of life. Considering myself, I can confess that I still have not found that work of life, but I am searching for it in order to settle my goal and put my life there forever.

Lesson

2

Looking to the future, looking for new opportunities

Change is the way things go, everyone agrees on that. But to accept change might not be that easy.

I asked Mrs. Kojima about her opinion on the situation of changes in old town areas, especially the case of young people who move to these areas in order to look for new business opportunities, but do not pay any attention to the local community, neglect the old values held in those areas, and try to push the former residents out of these places. These occurrences, which I do not accept, can be seen in many old town areas in Bangkok and other tourist cities such as Pai, Amphawa, Samchuk, Phra Arthit Road, etc.

Mrs.Kojima said that this situation is very common, and things are going to change anyway. However, the old things are not always better than the new, and not that every new thing is going to be bad. But our job is to find the right persons, because there will be the right persons in every place and every time, just find them and support them, so they will become the leaders in the community's development.

Lesson

3

Connecting small points to the large picture

I am not sure whether it is coincidence that both Shiihara-sensei and Muneta-sensei are architects who see the big picture of the city and town, including the smaller scale such as the area, houses and individuals.

Muneta-sensei supports NPO groups and networks that have been working on the revitalization of many old houses (some hundreds of years old), and also works along with local administrative organizations and their units. (However, he doesn't encourage NPOs to rely on the budget from local administrative organizations.) Meanwhile, he closely observes and studies the economic and social changes of the old town communities. He also has "Townscape" viewing which allows him to watch the whole town in physical perspective.

Shiihara-sensei focuses on reviving the old houses that were left unoccupied. In the process, she has used various business methods such as "Art in residence". The result is these houses are given new breath again from new residents who move in. With the sound of everyday activities from each house, soon before long the whole area becomes alive again. Meanwhile, she also monitors the change and the direction of the city; she has fought with the central government's plan to expand the road, because having a big road cut through the community will cause the community to lose its spirit.

Lesson

4

Money matters (money is an important factor but don't yield to it and lose your spirit)

Money is an important factor in the process of community / old town revitalization, but if that given money leads you to the loss of your spirit, do not take it. This is a conclusion that we received from many activists that we had talked to. They agree on the same direction of practice that is, not to receive a budget from the local government or central government. Not working on the budget of the government and local administrative organizations doesn't mean that they will not cooperate or work along with them, but it means that both groups will work together on an equal basis, or side by side.

Then, fellow activists may ask where will the money come from? Our experience in Japan shows us that in every local community there will be both local businessmen and new faces from outside who see their business opportunity in the old town area, such as opening a gallery or creative products shop, or the one who is really willing to revive the community. These people are ready to collaborate with us in continually working on old town revitalization. Furthermore, this kind of work requires participation from residents and the general public, as they are the in-area supporters. One more factor that also contributes to the success of these organizations is to find the new business practice. Finally, if we look back at Lesson 1, the Work of Life, we can see that as long as the life of people who dedicate themselves in reviving these old towns is still going on, the life of these old towns shall go on as well.

This trip and the lessons that Bangkok Forum fellows have learned will remain as a memorable experience in our lives. Not only the knowledge, the experience and the stories shared by dedicated working people in the same field, but we also received great inspiration which strongly emphasizes our belief and determination to work further on old town and community revitalization.

About writer: Mr. Weeraboon Wisartsakul, instructor from the Faculty of Social Administration, Thammasat University. He is a member of Bangkok Forum, a non-government organization which aims to increase public participation in many dimensions of city planning and to bring back the liveliness of Bangkok old town.

★ "170 cm" is the writer's height and the eye-sight level that he perceives things around him and shoots photographs. He believes that with a different seeing level, each person will see things and learn to understand situations around him/her differently. Mr. Weeraboon's interest focuses on the community revitalization in the city area. He sees that nowadays "local communities" in city/town areas are becoming more and more complicated, whether it is about lifestyle of people who come from different places and have different occupations, many layers of governing authority, the dependence on and struggle with the development of marginal people.

ศูนย์ญี่ปุ่นศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์

เกี่ยวกับผู้เขียน: รศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ ผู้อำนวยการศูนย์ญี่ปุ่นศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นอาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และนักวิชาการอิสระ มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน อ.อรรถจักร์มีผลงานเขียนมากมายทั้งบทความวิเคราะห์สถานการณ์การเมือง และประเด็นปัญหาร่วมสมัยของสังคมไทยในคอลัมน์ “ได้กระแส” ของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ อีกทั้งยังเป็นผู้มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในโครงการแลกเปลี่ยนทางวิชาการระหว่างนักวิชาการไทยกับนักวิชาการญี่ปุ่นทางด้านไทยคดีศึกษา และเขียนหนังสือสะท้อนบทบาทของญี่ปุ่นทางด้านสังคมและวัฒนธรรมต่อสังคมไทยภายใต้ชื่อ “Japanization (อาทิตยานุวัตร)” ของสำนักพิมพ์โอเพ่น

ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของโลกปัจจุบันนี้ได้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนย้ายของทุนทางเศรษฐกิจ การเคลื่อนย้ายของพลเมืองของรัฐหนึ่งไปสู่รัฐหนึ่ง รวมไปถึงพลังของทุนทางวัฒนธรรมที่เรียกกันว่าอำนาจอ่อน (soft power) ความเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลให้คุณลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเปลี่ยนรูปกลายมาเป็นเครือข่ายสายใยความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างประเทศมากขึ้น

ความเปลี่ยนแปลงของคุณภาพและระดับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของสองประเทศระหว่างประเทศญี่ปุ่นและไทยซึ่งผูกโยงกันมานานนั้น ยิ่งถักทอสายใยสัมพันธ์กันแน่นหนามากขึ้นในทุกมิติ

ความเปลี่ยนแปลงในคุณภาพและระดับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้เกิดความต้องการความรู้ลักษณะใหม่ที่จะสอดคล้องต้องกัน จากเดิมที่ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของการลงทุนขนาดใหญ่เป็นแรงผลักดันหลักของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง ความรู้ความเข้าใจในการสื่อสารทางภาษาจึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วน มาสู่ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมลักษณะใหม่ที่ต้องการความรู้ชุดใหม่ที่จะช่วยสนับสนุนให้คนทั้งสองสังคมสามารถเข้าใจกันมากขึ้น สื่อสารกันทางด้านอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดได้ลึกซึ้งขึ้น เพื่อที่จะทำให้อุปสรรคทางด้านวัฒนธรรมระหว่างความสัมพันธ์ทางสังคมลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรู้ทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นชุดความรู้ที่เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของทั้งสองสังคมจะช่วยให้เกิดความเข้าใจในแต่ละฝ่ายได้ดีขึ้น อันจะยังผลให้เกิดการขยายตัวของการพัฒนาเศรษฐกิจที่สัมพันธ์กับชีวิตของผู้คนธรรมดาได้มากขึ้น การทำความเข้าใจความเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมของทั้งญี่ปุ่นและไทยล้วนแล้วแต่จะทำให้ความสัมพันธ์ด้านอื่นพัฒนาตามไปด้วย

ภายใต้เงื่อนไขของการพัฒนาเศรษฐกิจที่ผ่านมา ทำให้ความรู้ภาษาญี่ปุ่นเป็นเสมือนเป้าหมายของการศึกษา ซึ่งก่อให้เกิดการขยายตัวอย่างมากของนักศึกษาและผู้สนใจภาษาญี่ปุ่น อันจะเป็นรากฐานอันดีในการปรับตัวเพื่อใช้ความรู้ทางภาษาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ความเข้าใจความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมภายใต้เงื่อนไขความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างประเทศที่ขยายตัวมากขึ้น

การเปลี่ยนความรู้ทางด้านภาษาให้แปรมาเป็นเครื่องมือหรือสื่อที่จะนำไปสู่เป้าหมายของความรู้ทางด้านสังคมและวัฒนธรรม จะทำให้ศักยภาพโดยรวมของสังคมเพิ่มมากขึ้นในการดำรงอยู่ในโลกของความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างประเทศเช่นในปัจจุบัน

ศูนย์ญี่ปุ่นศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ก่อตั้งขึ้นมาบนเป้าหมายของความปรารถนาจะขยายพรมแดนและแปรเปลี่ยนความรู้ทางด้านภาษาไปสู่ความเข้าใจ “ญี่ปุ่น” ที่กว้างขวางและลึกซึ้งขึ้น เพื่อที่จะสร้างสรรคความรู้ความเข้าใจระหว่างกันอันจะทำให้เกิดความรู้สึกถึง “ความเป็นเพื่อน” ระหว่างกันมากขึ้น

นับเนื่องจากความปรารถนาที่คล้ายคลึงกัน รัฐบาลญี่ปุ่นภายใต้โครงการ Grant Assistance for Culture Grassroots Project (ODA) ได้ให้ความช่วยเหลือทางด้านเอกสาร หนังสือ และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์แก่ศูนย์ญี่ปุ่นศึกษา นอกจากนั้น สถานกงสุลญี่ปุ่นประจำนครเชียงใหม่ก็ให้ความสนับสนุนในหลาย ๆ ด้านที่จะช่วยให้คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่สามารถก่อตั้งศูนย์ญี่ปุ่นขึ้นมาได้

ศูนย์ญี่ปุ่นศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ โดยมีกิจกรรมทางวิชาการที่เอื้อแก่ความเข้าใจระหว่างกันในสามมิติ ได้แก่ ความเข้าใจในการบริหารงานแบบญี่ปุ่น ความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่น และความเข้าใจในพลังของวัฒนธรรมใหม่ (Pop Culture)

ก่อนการเปิดอย่างเป็นทางการ ศูนย์ญี่ปุ่นศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้จัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด เพื่อเน้นให้ผู้สนใจเข้าใจถึงพลวัตทางสังคมวัฒนธรรมของทั้งสองสังคม ไม่ว่าจะเป็นการบรรยายประวัติศาสตร์ไทยให้แก่นักศึกษาญี่ปุ่น การจัดกิจกรรมแสดงปฏิทินชีวิตของชาวญี่ปุ่น หรือการจัดบรรยายพิเศษในโอกาสที่มีนักวิชาการจากญี่ปุ่นมาเยี่ยมเยือน

โครงการหลักหลังการเปิดศูนย์ญี่ปุ่นศึกษาอย่างเป็นทางการ ได้แก่ การขยายพรมแดนความรู้ความเข้าใจในสังคมและวัฒนธรรมญี่ปุ่นโดยจะสร้างหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิตเพื่อทำให้การขยายตัวของผู้ที่สนใจในสังคมวัฒนธรรมญี่ปุ่นเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะเป็พื้นฐานและพลังที่สำคัญในการร่วมกันแสวงหาความรู้ทางสังคมวัฒนธรรมญี่ปุ่นสืบเนื่องต่อไปอย่างยั่งยืน

ความปรารถนาของคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในการก่อตั้งศูนย์ญี่ปุ่นศึกษาจึงไม่ใช่เพียงแค่การสร้างหลักสูตรการศึกษาเท่านั้น หากแต่มุ่งหวังจะเป็นสะพานแห่งความรู้ความเข้าใจที่นำไปสู่ศักยภาพของการสร้างสรรคความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกันให้งดงามในอนาคต

การก้าวข้ามให้พ้นปรวการกีดขวางความเข้าใจระหว่างมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นความไม่รู้, ขอบเขตของศาสตร์เก่า, หรือความคับแคบของประเพณีที่ถูกสร้างขึ้นในโลกสมัยใหม่ (Invented Tradition of Modern State) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีงามในทุกมิติให้แก่มวลมนุษยชาติ ถือว่าเป็นพันธกิจของการศึกษามนุษยศาสตร์

ศูนย์ญี่ปุ่นศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อาจจะเป็นเพียงอริสก่อนแรก ๆ ที่วางปูทางให้แก่ความเข้าใจพลวัตของสังคมวัฒนธรรมญี่ปุ่นและก้าวให้พ้นกรอบจำกัดของการเรียนรู้เพียงภาษา ซึ่งอาจจะทำได้ไม่มากอย่างที่คิดฝัน หากแต่เพียงแต่ได้ทำอย่างที่ดีและฝันไว้ ก็เป็นสิ่งที่นักมนุษยศาสตร์ควรจะต้องพึงพอใจ

Japanese Studies Center at Chiang Mai University

About writer: Assoc. Prof. Dr. Attachak Sattayanurak, Director of the Japanese Studies Center, is from the Department of History, Faculty of Humanities, Chiang Mai University and a member of the Midnight University. He is one of the prominent public intellectuals who often writes articles on the current development of Thai domestic politics and contemporary issues in Bangkok Business Newspaper. Also, he is one of the key figures who promotes academic cooperation between Thai - Japanese scholars in Thai Studies, and his recent pocket book "Japanization" is well received from Thai people who would like to know more about Japan in socio-cultural aspects rather than economic factors.

1

The change of global economics at present has led to the change in international relationships, whether it is the relocation of cultural resources, the movement of citizens from one state to another, or the power of cultural resources or “soft power”. Resulting from all these changes, the characteristic of international relationships has turned more and more into a network of social relations between countries.

Nowadays, the level of economic and social relationship between Thailand and Japan, which started many years ago, has progressed in terms of quality and closeness in every dimension.

This change in the quality of economic and social relationship requires a new form of knowledge to support it. Previously the economic relationship in the form of large investment was the main drive in the two countries’ relationship, thus, the knowledge, in language for communication, was a requirement. Presently, the new characteristic of social and economic relations needs a new set of knowledge to encourage people from the two societies to understand each other better and more profoundly. Being able to communicate one’s own ideas and feelings with each other can reduce the cultural obstacles in the social relationship. The knowledge on social and cultural issues which develops with the change of the two societies contributes especially to mutual understanding between the societies and also encourages the expansion of economic development which relates to the life of the general people. Furthermore, to understand the socio-cultural changes of Japanese and Thai society will also improve the relationship in other aspects as well.

Under the condition of the economic development in the past, the knowledge of Japanese language was the goal of the education, which leads to the immense increase in the number of students who studied Japanese. This efficiency in Japanese language is now an effective tool in searching for knowledge on the socio-cultural changes under the condition of expansion in the social relationship between the countries.

Language efficiency as the tool or medium in obtaining knowledge on socio-culture will increase the potential of the society to maintain its position in the world of international social relationships at the present time.

2

Japanese Studies Center at the Faculty of Humanities, Chiang Mai University was established with the aim to extend the territory of knowledge and shift from the efficiency in language to the understanding of “Japan” on a more profound and broader level, in order to promote mutual understanding which could lead to the feeling of “friendship” among the people of both countries.

With a similar aspiration, the Japanese government by Grant Assistance for Culture Grassroots Project (ODA) has provided books and computer facilities to the Japanese Studies Center, and the Consulate General of Japan in Chiang Mai also has supported us in many ways which help the Faculty of Humanities, Chiang Mai University to succeed in establishing this center.

Japanese Studies Center, Faculty of Humanities, Chiang Mai University was officially opened on 26th November 2008. The center’s academic activities aim to promote the mutual understanding in three dimensions which are 1) the Japanese way of working management, 2) the relationship between Thai and Japan, and 3) the power of new culture (pop culture).

Before the official opening, the center continually organized activities and events in order to build the understanding on the socio-cultural dynamics of the two societies to the event participants, whether it was a lecture on Thai history given to Japanese students, “Japanese Life Calendar” cultural events, or the special lecture by visiting Japanese scholars.

The main project after the official opening of the Japanese Studies Center is to expand the understanding in Japanese socio-culture by establishing an M.A. Program in Japanese Studies in order to increase the number of experts/people who are interested in Japanese socio-culture, who will serve as a significant force and platform in continually building knowledge capability on Japanese socio-culture into the future.

The aspiration of the Faculty of Humanities, Chiang Mai University in establishing the Japanese Studies Center is not only to build the academic program, but also to serve as a bridge of knowledge and understanding that will lead to the capability in promoting the beautiful relationship among fellowmen in the future.

3

To cross over the obstacles that prevent the mutual understanding between people, such as lack of awareness, the limitation of old knowledge, and the narrowness of the invented tradition of the modern state, in order to build a beautiful relationship in every aspect for humanity is regarded as the burden of humanities study.

Japanese Studies Center, Chiang Mai University may be just the first brick in building a bridge to the understanding of Japanese socio-culture, and to cross over the limit of merely the understanding of language. We might not be able to accomplish every dream and goal, but to have the chance to start what we have dreamed of is something that humanities practitioners should be satisfied with.

Migration in Asia and Oceania:

Towards a Win-Win and Win Scheme
for the Origin-Destination Countries and for the Migrants

Arriving at Narita Airport in the early morning of 17 July 2008, this was my second trip to Japan. The first was in 1999 when I organized a 4-day workshop and did not get to see much of the country, but this time it was a completely different story.

I travelled to Japan under the invitation of the Japan Foundation, Bangkok, to join the Japan-East Asia Network of Exchange for Students and Youths (JENESYS) Programme 2008 under the theme “Migration in Asia and Oceania: Towards a Win-Win and Win Scheme for the Origin-Destination Countries and for the Migrants”. The Government of Japan had launched the JENESYS Youth Leaders Programme in 2007, following the announcement of Mr Shinzo Abe, former Prime Minister of Japan, at the Second East Asia Summit (EAS), of a plan to implement a youth exchange programme, inviting about 6,000 young people to Japan mainly from the EAS member states (ASEAN, Australia, China, India, New Zealand, the ROK) every year for five years, with a view to establishing a basis of Asia’s stalwart solidarity through youth exchange. Various exchange programmes including inviting and dispatching youths have been

implemented in cooperation with concerned countries and organizations. This programme is expected to deepen mutual understanding among young people who will assume important roles in the next generation in each East Asian country. I accepted the invitation for JENESYS 2008 without hesitation, as the programme’s theme of migration management was of interest to me, and would enhance my skills and expertise and contribute to my day to day work as the Labour Migration Programme Manager of the International Organization for Migration (IOM).

19 participants in the fields of academics, politics, government services, business, journalism, and NGOs from 15 countries in East Asia and Oceania attended the 11-day programme, which was composed of lectures, discussions, visits to public and private organizations and to government agencies in Tokyo, Nagoya, Toyota and other municipalities. We were very fortunate to have Professor Yasushi Iguchi of Kwansei Gakuin University, who is also a special member of the Council on Regulatory Reform of Japan, to give an overview of migration management in Japan, focusing on regional

economic integration; population and labour force of foreigners; and the reform of migration policies. Professor Iguchi was also with us throughout the programme to provide us guidance and further explanations on migration related issues.

At the Welcome Reception on the first day, apart from getting to know the participants and the organizing staff, we had a great opportunity to meet and talk with Mr Tadashi Ogawa, Managing Director of the Japan Foundation Tokyo, and other dignitaries from embassies, international organizations and universities. I had a chance to talk to Mr. Sasiwat Wongsinsawat, Minister Counsellor of the Royal Thai Embassy, on the situation of Thai workers in Japan. Mr. Wongsinsawat explained how the embassy networked with Thai communities throughout Japan.

Our first visit was to the Ministry of Economy, Trade and Industry to discuss about the “Asia Human Resource Fund Programme” which is an example of a win-win scheme on migration. Under this scheme, potential foreign students will be able to develop their skills and expertise to meet the needs of employers in Japan and subsequently be recruited by Japanese companies. Apart from this programme we were introduced to the “Technical Training Programme Scheme” in which foreign trainees are hired to work up to three years in factories. Such a scheme could be seen from the visits to Hitachi Jouei Tech Company Limited, Minokamo City to Toyota Motors Factory in Toyota City. Although this scheme is common in Japan, there is a debate that it is not truly a win-win scheme as foreign trainees may not be able to find work upon returning to their countries as the skills gained in particular sectors in Japan may not match with what is available in their countries.

Multicultural society can be seen in Japan. During the programme, we had the opportunity to visit an Indian community in Yokohama and discussed with some members of the Indian merchants Association of Yokohama (IMAY) which is one of the oldest Indian Associations in Japan (established in 1921). Not far from Yokohama, we visited the Kanagawa Foreign Resident Accommodation Support Centre which is a non-profit organization that provides support to foreign residents in finding accommodations, and at the centre we also discussed about the Korean foreign residents in Japan. In Minokamo City and Toyota City, we had briefings on education for foreign students and integration policies. Most of the migrants in these two cities are Japanese-Brazilian. Although we did not have first-hand experience in talking and interacting with Brazilian migrants, we visited a nursery school in the Homi Danchi apartment complex where more than 50% of the residents are Japanese-Brazilian. At the nursery, the care-takers gave us an overview on the livelihood of the Japanese-Brazilian children and their family members.

The last visit was to the Ministry of Foreign Affairs in Tokyo, where we were greeted by Mr Yasuhide Nakayama, the Vice-Minister. Mr Nakayama talked about multicultural co-existence in Japan and its migration policies. It is foreseeable that Japan will be welcoming more and more migrants, and at the same time ensuring that both migrant and host countries will benefit from well-managed migration.

The JENESYS Youth Leaders Programme is unique in such a way that it does not aim only at exchanging technical knowledge but also at sharing cultural aspects such as historical and natural heritage and traditional arts. In addition to lectures and visits relating to migration management, we had the opportunity to visit several attractions of Japan; namely Maruoka Castle, Fukui Prefecture Dinosaur Museum, Tojinbo, Ichijou Asakura Feudal Lords House and Eiheiji Temple. My most memorable moments were the Japanese style hotel at the Seifusou, Awara Hot Springs, in which all the participants had to wear Yukata for the traditional Japanese dinner and sleep on Tatami; and the boat trip on the Kiso River (Nihon Rhine). These excursions and activities enabled us to learn and understand more about Japanese way of life and traditions which are exclusive and well-preserved.

At the end of the programme, the participants were divided into three groups to work on group presentations based on what was learnt and gained from the programme. The three topics presented were Migration: Human Rights and Human Capitals; Motivation and Migration; and Securing the Children, Securing the Future. These presentations reflected the understanding of participants on migration issues and how we applied the knowledge gained from the programme.

The JENESYS Youth Leaders Programme on “Migration in Asia and Oceania: Towards a Win-Win and Win Scheme for the Origin-Destination Countries and for the Migrants” enabled us to experience the positive and negative effects of migration on the economy and society, taking Japan as a case study. In addition to this, it was a forum for us to exchange views, knowledge and experience on migration management in our countries. Last but not least and perhaps most importantly, this was such a great opportunity for us to establish and expand our networks on migration in the region.

As the participants waved each other farewell, we all realised that this programme was not a one shot deal and our friendship and networks would stay on. We were all thankful to the Japan Foundation, as without the foundation’s support, we would not have had such an unforgettable experience and our paths may have never crossed.

เรื่องเล่าจากโครงการแลกเปลี่ยนผู้นำเยาวชน JENESYS ทางด้านการย้ายถิ่นฐานของแรงงานข้ามชาติ

ดิฉันเดินทางมาถึงสนามบินนาริตะในตอนเช้าตรู่ของวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 ครั้งนี้เป็นการเดินทางมาประเทศญี่ปุ่นเป็นครั้งที่สองของดิฉัน ครั้งแรกคือในปี พ.ศ. 2542 ซึ่งดิฉันได้จัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการเป็นเวลา 4 วัน และไม่มีโอกาสได้เยี่ยมชมนะโงะมาคานะมากนักในประเทศญี่ปุ่น แต่สำหรับครั้งนี้ประสบการณ์ที่ได้รับแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

ดิฉันเดินทางมาญี่ปุ่นตามคำเชิญของเจแปนฟาวน์เดชั่น กรุงเทพฯ เพื่อเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนผู้นำเยาวชนทางด้านการย้ายถิ่นฐานของแรงงานข้ามชาติ ในหัวข้อ “Migration in Asia and Oceania: Towards a Win-Win and Win Scheme for the Origin-Destination Countries and for the Migrants” รัฐบาลญี่ปุ่นริเริ่มโครงการแลกเปลี่ยนผู้นำเยาวชน JENESYS ขึ้นในปี พ.ศ. 2550 ภายหลังจากที่อดีตนายกรัฐมนตรีชินโซ อาเบะ ได้ประกาศในการประชุมสุดยอดเอเซียตะวันออกครั้งที่ 2 ถึงแผนการที่จะจัดตั้งโครงการแลกเปลี่ยนเยาวชน โดยจะมีการเชิญเยาวชนราว 6,000 คนซึ่งส่วนใหญ่จะมาจากชาติสมาชิกในเอเชียตะวันออก (ประเทศในกลุ่มอาเซียน, ออสเตรเลีย, จีน, อินเดีย, นิวซีแลนด์ และสาธารณรัฐเกาหลี) เพื่อเดินทางมายังประเทศญี่ปุ่น ซึ่งจะจัดทุกปีเป็นเวลาห้าปี โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างรากฐานของความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันที่เข้มแข็งผ่านการแลกเปลี่ยนเยาวชน โครงการ

แลกเปลี่ยนมากมายเกิดขึ้นด้วยความร่วมมือกันระหว่างประเทศและองค์กรที่เกี่ยวข้อง โครงการนี้ได้รับการคาดหวังว่าจะสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันในกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ ผู้ซึ่งจะก้าวเข้าไปมีบทบาทที่สำคัญเป็นรุ่นต่อไปในประเทศเอเซียตะวันออกแต่ละประเทศให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ดิฉันตอบรับคำเชิญของโครงการ JENESYS 2008 อย่างไม่ลังเลใจเลย เนื่องจากหัวข้อการจัดการการย้ายถิ่นฐานเป็นเรื่องที่ดิฉันสนใจอยู่แล้ว อีกทั้งสิ่งนี้จะช่วยเพิ่มพูนทักษะ ความชำนาญ และสนับสนุนการทำงานประจำของดิฉันในฐานะผู้จัดการโครงการแรงงานข้ามชาติ องค์การระหว่างประเทศเพื่อการย้ายถิ่นฐาน ประจำประเทศไทย

ผู้เข้าร่วมโครงการ 19 คน จากสายงานวิชาการ การเมือง ราชการ ธุรกิจ สื่อสารมวลชน และองค์กรพัฒนาเอกชน จาก 15 ประเทศในเอเซียตะวันออกได้เข้าร่วมโครงการเป็นเวลา 11 วัน ประกอบด้วยการบรรยาย การอภิปราย การเยี่ยมชมองค์กรเอกชนและองค์กรสาธารณะ และหน่วยงานราชการในโตเกียว นาโงยะ โตโยตา และเมืองอื่น ๆ พวกเราโชคดีมากที่ได้ศาสตราจารย์ยาซุชิ อิซุจิ จากมหาวิทยาลัยคังคิวชิ กักคิอิน ผู้ซึ่งเป็นสมาชิกพิเศษของคณะกรรมการว่าด้วยเรื่อง การปฏิรูประบบกฎหมายของญี่ปุ่น มาให้ภาพรวมของการจัดการการย้ายถิ่นฐานในประเทศญี่ปุ่น โดยมุ่งเน้นไปที่การผสมผสานทางเศรษฐกิจ

ในภูมิภาค ประชากรและแรงงานต่างชาติ การปฏิรูปนโยบายด้านการย้ายถิ่นฐาน ศาสตราจารย์อิจิโยอยู่กับเราตลอดทั้งโครงการเพื่อให้แนวทางและให้คำอธิบายเพิ่มเติมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นฐาน

ในงานเลี้ยงต้อนรับวันแรก นอกจากการได้รู้จักผู้เข้าร่วมโครงการและเจ้าหน้าที่จัดงานแล้ว เรายังได้มีโอกาสพบปะและพูดคุยกับคุณทาดชิ โอวาระ ผู้อำนวยการเจแปนฟาวน์เดชั่น โตเกียว และบุคคลสำคัญจากสถานทูต องค์การระหว่างประเทศ และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ดิฉันได้มีโอกาสพูดคุยกับคุณศศิวัฒน์ ว่องสินสวัสดิ์ อัครราชทูตที่ปรึกษาประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย เกี่ยวกับสถานการณ์ของแรงงานไทยในญี่ปุ่น คุณศศิวัฒน์ยังได้อธิบายให้ฟังถึงวิธีการที่สถานทูตเชื่อมโยงเครือข่ายของชุมชนชาวไทยทั่วประเทศญี่ปุ่นด้วย

สถานที่แห่งแรกที่เรามาเยี่ยมชมคือกระทรวงเศรษฐกิจ การค้าและอุตสาหกรรม เพื่ออภิปรายกันถึง “โครงการกองทุนทรัพยากรบุคคลแห่งเอเชีย” ซึ่งเป็นตัวอย่างของแผนการในด้านการย้ายถิ่นฐานซึ่งทุกฝ่ายได้รับประโยชน์ (win-win scheme) ภายใต้แผนการอันนี้ นักเรียนชาวต่างชาติซึ่งมีศักยภาพจะสามารถพัฒนาทักษะและความชำนาญเพื่อตอบรับกับความต้องการของนายจ้างในญี่ปุ่นและได้รับบรรจุเข้าทำงานในบริษัทญี่ปุ่นต่อไป นอกจากโครงการนี้แล้ว เรายังได้รู้จักกับ “แผนโครงการฝึกฝนด้านเทคนิค” ซึ่งผู้ฝึกงานชาวต่างชาติจะได้รับการว่าจ้างให้เข้าทำงานเป็นเวลาถึงสามปีในโรงงาน แผนงานดังกล่าวเห็นได้จากการเยี่ยมชมบริษัทฮิตาชิ ไซเออิ ในเมืองมิโนะโอะ และโรงงานโตโยตามอเตอร์ในเมืองโตโยตา ถึงแม้ว่าแผนงานนี้จะเป็นเรื่องปกติธรรมดาในญี่ปุ่น แต่ก็มีคนถกเถียงกันว่านี่เป็นแผนการที่ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์จริงหรือ (win-win scheme?) เพราะว่าผู้ฝึกงานชาวต่างชาติอาจจะไม่สามารถหางานทำได้เมื่อกลับไปยังประเทศของตนเอง เนื่องจากทักษะซึ่งได้รับจากบางภาคส่วนของญี่ปุ่นอาจจะไม่สอดคล้องกับสิ่งที่อยู่ในประเทศของตน

สังคมพหุวัฒนธรรมสามารถพบเห็นได้ในประเทศญี่ปุ่น ในระหว่างที่เข้าร่วมโครงการนี้ เราได้มีโอกาสไปเยี่ยมชมชุมชนอินเดียในเมืองโยโกฮาม่า และพูดคุยกับสมาชิกบางคนของสมาคมพ่อค้าอินเดียแห่งโยโกฮาม่า ซึ่งเป็นหนึ่งในสมาคมของชาวอินเดียที่เก่าแก่ที่สุดในญี่ปุ่น (ตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2464) ไม่ไกลจากโยโกฮาม่า เราได้ไปเยี่ยมชมศูนย์ให้การสนับสนุนในด้านที่พักอาศัยแก่ผู้พักชาวต่างชาติแห่งคานางาวะ ซึ่งเป็นองค์กรไม่แสวงหากำไรที่ให้การสนับสนุนแก่ผู้พักอาศัยชาวต่างชาติในการหาที่อยู่ และที่ศูนย์นี้เราได้พูดคุยกันถึงเรื่องผู้พักอาศัยชาวเกาหลีในประเทศญี่ปุ่น ที่เมืองมิโนะโอะ และเมืองโตโยตา เราได้ฟังสรุปในเรื่องการศึกษาสำหรับนักเรียนต่างชาติและนโยบายการผสมผสาน ผู้ย้ายถิ่นฐานส่วนใหญ่ในสองเมืองนี้เป็นลูกครึ่งญี่ปุ่น-บราซิล ถึงแม้ว่าเราจะได้มีประสบการณ์ตรงในการพูดคุยกับผู้ย้ายถิ่นฐานชาวบราซิล แต่เราก็ได้ไปเยี่ยมชมโรงเรียนอนุบาลที่ศูนย์พาร์ตเมนต์โฮมดินิจิซึ่งผู้พักอาศัยกว่า 50 เปอร์เซ็นต์เป็นชาวญี่ปุ่น-บราซิล ที่โรงเรียนอนุบาลผู้ดูแลได้เล่าให้เราฟังถึงภาพรวมของชีวิตของเด็ก ๆ ลูกครึ่งญี่ปุ่น-บราซิลและสมาชิกในครอบครัวของพวกเขา

สถานที่สุดท้ายที่เราได้ไปเยี่ยมชมคือกระทรวงการต่างประเทศ ในเมืองโตเกียว คุณยาซุฮิโตะ นาคายามะ รัฐมนตรีช่วยว่าการให้การต้อนรับ และได้พูดคุยถึงการอยู่ร่วมกันท่ามกลางวัฒนธรรมที่หลากหลายในญี่ปุ่นและนโยบายเกี่ยวกับการย้ายถิ่นฐาน เราสามารถคาดการณ์ได้ว่าญี่ปุ่นจะเปิดรับผู้ย้ายถิ่นฐานมากขึ้นเรื่อย ๆ และในเวลาเดียวกันก็สร้างความมั่นใจว่าทั้งผู้ย้ายถิ่นฐานและประเทศเจ้าบ้านจะได้รับประโยชน์จากการย้ายถิ่นฐานที่มีการจัดการเป็นอย่างดี

โครงการผู้นำเยาวชน JENESYS นั้นมีความพิเศษในแง่ที่ว่าโครงการนี้ไม่ได้มุ่งเป้าไปที่เพียงการแลกเปลี่ยนความรู้ทางเทคนิคเท่านั้น แต่ยังมีการแบ่งปันแง่มุมทางด้านวัฒนธรรม อาทิ ประวัติศาสตร์ มรดกทางธรรมชาติ และศิลปะพื้นเมือง นอกเหนือจากการบรรยายและการเยี่ยมชมซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการด้านการย้ายถิ่นฐานแล้ว เรายังมีโอกาสได้เยี่ยมชมสถานที่ที่น่าสนใจหลายแห่งของญี่ปุ่น เช่น ปราสาทมารุโอกะ, พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์จังหวัดฟุกุอิ, โทจินโบ, บ้านขุนนางอิชิโจอะซะคุระ, และวัดเออิเฮจิ ช่วงเวลาที่ดิฉันประทับใจที่สุดคือที่โรงแรมแบบญี่ปุ่นที่เซอิฟุโซ น้ำพุร้อนอะวาระ อันเป็นสถานที่ซึ่งผู้เข้าร่วมโครงการทุกคนต้องสวมชุดยูคาตะเพื่อรับประทานอาหารเย็นในแบบพื้นเมืองของญี่ปุ่นและนอนบนเสื่อตาตami และการนั่งเรือไปตามแม่น้ำคิโตะ การเดินทางและกิจกรรมเหล่านี้ทำให้เราได้เพิ่มพูนความรู้และเข้าใจวิถีชีวิตตลอดจนธรรมเนียมญี่ปุ่นซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัวและได้รับการอนุรักษ์ไว้อย่างดี

ในตอนท้ายของโครงการ มีการแบ่งผู้เข้าร่วมโครงการออกเป็นสามกลุ่มเพื่อนำเสนอสิ่งที่ได้เรียนรู้และได้รับจากโครงการ หัวข้อที่มีการนำเสนอสามหัวข้อคือ “การย้ายถิ่นฐาน: สิทธิมนุษยชนและทุนมนุษย์”, “แรงจูงใจและการย้ายถิ่นฐาน”, “สร้างความมั่นคงให้แก่เด็กสร้างความมั่นคงให้แก่อนาคต” การนำเสนอเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจของผู้เข้าร่วมโครงการต่อประเด็นการย้ายถิ่นฐาน และวิธีการที่เรานำความรู้ที่ได้จากโครงการนี้ไปปรับใช้

โครงการผู้นำเยาวชน JENESYS ในหัวข้อ “Migration in Asia and Oceania: Towards a Win-Win and Win Scheme for the Origin-Destination Countries and for the Migrants” ทำให้เราได้รับรู้ถึงผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบของการย้ายถิ่นฐานที่มีต่อเศรษฐกิจและสังคม โดยใช้ประเทศญี่ปุ่นเป็นกรณีศึกษา นอกจากนี้แล้ว นี่ยังเป็นโอกาสให้เราได้พบปะและแลกเปลี่ยนมุมมอง ความรู้และประสบการณ์ในการจัดการทางด้านการย้ายถิ่นฐานในประเทศของเราด้วย ท้ายสุดและบางทีอาจจะสำคัญที่สุดด้วย คือ กิจกรรมครั้งนี้เป็นโอกาสอันดีเยี่ยมที่เราจะได้วางรากฐานและขยายเครือข่ายในเรื่องของการย้ายถิ่นฐานในภูมิภาคของเรา

เมื่อผู้เข้าร่วมโครงการกลับมาเจอกันและกัน เราทุกคนต่างก็ตระหนักว่าโครงการนี้ไม่ได้เป็นเพียงแค่การพบปะกันครั้งเดียวเท่านั้น หากแต่มีมิตรภาพและเครือข่ายของเราจะอยู่ต่อไป เราทุกคนรู้สึกขอบคุณเจแปนฟาวน์เดชั่น ซึ่งหากไม่ได้รับการสนับสนุนจากเจแปนฟาวน์เดชั่นแล้ว เราก็คงไม่ได้รับประสบการณ์ที่น่าจดจำเช่นนี้ และเส้นทางของเราก็คงไม่มีวันมาบรรจบกันได้เลย C

เสน่ห์แห่งภาพพิมพ์นิชิชิ-เอะ และละครคาบูกิ

ระหว่างวันที่ 8-20 ธันวาคม 2551 ที่ผ่านมา เจแปนฟาวนด์ชั่น ร่วมกับสถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ ได้จัดนิทรรศการภาพพิมพ์นิชิชิสมัยเอโดะ โดยมีการสาธิตละครคาบูกิ 2 รอบในวันที่ 8 ธันวาคมซึ่งเป็นวันเปิดนิทรรศการ เจแปนฟาวนด์ชั่นในฐานะผู้จัดงานมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งหากกิจกรรมในครั้งนี้จะทำให้ผู้ชมชาวไทย ได้ทำความรู้จักกับศิลปะและวัฒนธรรมญี่ปุ่นอย่างภาพพิมพ์นิชิชิ-เอะและละครคาบูกิมากยิ่งขึ้น

ภาพพิมพ์ นิชิชิ-เอะ

“นิชิชิ-เอะ” หมายถึงภาพพิมพ์ไม้หลากสีแบบญี่ปุ่นซึ่งนำเทคนิคการทำภาพพิมพ์แบบ “อุคิโย-เอะ” ซึ่งมีมาก่อนมาใช้ การทำภาพพิมพ์นิชิชิได้รับการพัฒนาขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 1760 ต่อมาในสมัยของช่างชื่อ ซูซูกิ ฮารุโนบุ จึงมีความสมบูรณ์และเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย

ก่อนหน้านี้ ภาพพิมพ์ส่วนใหญ่จะเป็นภาพขาว-ดำ ลงสีด้วยมือ หรืออาจจะเพิ่มแม่พิมพ์เพื่อทำสีเพิ่มอีกหนึ่งหรือสองสีเท่านั้น แต่ภาพพิมพ์แบบนิชิชิ จะเริ่มด้วยการแกะแม่พิมพ์ต้นแบบสำหรับสีแต่ละสีเสียก่อน จากนั้นจึงใช้วิธีการพิมพ์แบบพร้อมสีที่ต้องการเป็นขั้นตอนไป จนจบกระบวนการ ช่างแกะแม่พิมพ์ที่ใช้นามว่า “คินโรซุ” ได้รับการยกย่องว่าเป็นช่างที่ใช้เทคนิคการพิมพ์ภาพด้วยแม่พิมพ์หลายอันเพื่อทำภาพหนึ่ง ๆ ที่ประกอบไปด้วยสีสันได้อย่างลงตัวที่สุด

ภาพพิมพ์นิชิชิรูปแบบหนึ่งที่เรียกว่า “ยาคุชะ-เอะ” มักจะนำฉากเรื่องราวจากละครคาบูกิมาวาด เนื่องจากคาบูกิเป็นการแสดงที่ได้รับความนิยมจากสามัญชนในยุคเอโดะ และนักแสดงนำของละครคาบูกิก็มีสถานะเป็นดาราที่คนชื่นชอบและสนใจ บวกกับการที่ภาพเหล่านี้ไม่ได้มีราคาแพง ชาวเอโดะในยุคนั้นจึงนิยมซื้อหาภาพยาคุชะของนักแสดงคนโปรดของพวกเขาเก็บไว้ ภาพเหล่านี้นอกจากจะมีการซื้อขายเพื่อเป็นของฝากจากเมืองใหญ่อย่างเอโดะ(โตเกียว)แล้ว ยังถือเป็นของที่ระลึกที่ซื้อขายกันด้านนอกโรงละครอีกด้วย

การแสดงคาบูกิ

การแสดงละครเวทีแบบคลาสสิกของญี่ปุ่นที่นับว่าสำคัญมีอยู่ 3 ประเภท ได้แก่ คาบูกิ โนห์ และบุนราษุ

คาบูกิ เป็นละครเวทีสำหรับชาวบ้านธรรมดาทั่ว ๆ ไป ซึ่งมีประวัติย้อนกลับไปถึงปี ค.ศ. 1603 โดยประมาณ และเป็นศิลปะการแสดงที่เริ่มเฟื่องฟูขึ้นตั้งแต่ราวต้นศตวรรษที่ 17 จนถึงศตวรรษที่ 20 ในช่วงเวลากว่า 400 ปีที่ละครคาบูกิ เกิดขึ้นและดำรงอยู่ต่อมาจนบัดนี้นั้น ได้พัฒนาศิลปะการแสดงขึ้นมาอย่างหลากหลาย

การแสดงคาบูกิครั้งแรก เริ่มขึ้นเมื่อปี 1603 ในเมืองเกียวโต โดยนักแสดงสตรีชื่อ โอคุนิ ซึ่งเป็นภิกษุณีในศาลเจ้าคักตีสัทธแห่งอิโมะ คาบูกิได้รับความนิยมและมีชื่อเสียงนับแต่นั้นมา ในปี 1629 นักแสดงคาบูกิที่เป็นสตรีถูกห้ามไม่ให้แสดงด้วยเหตุผลทางศีลธรรม บทบาทของนักแสดงสตรีจึงถูกแทนที่ด้วยเด็กหนุ่ม ซึ่งต่อมาเด็กหนุ่มเหล่านี้ก็ถูกห้ามไม่ให้แสดงอีกด้วยเหตุผลเดียวกัน จนกระทั่งในที่สุดผู้รับบทต่าง ๆ ในละครคาบูกิจึงเป็นชายที่พันวัยหนุ่มมาแล้ว ตั้งแต่ปี 1652 เป็นต้นมา ผลจากการเข้มงวดเรื่องเพศและวัยดังกล่าวจึงเกิดลักษณะพิเศษที่สำคัญของคาบูกิอย่างหนึ่ง คือ ผู้ที่รับแสดงบทเป็นสตรีในละครคาบูกิเรียกว่า “อนนะเงตะ” ได้เกิดขึ้นเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้

คาบูกิ มาจากคำสามคำ ได้แก่ “คะ” “บุ” และ “กิ” ซึ่งมีความหมายว่า “เพลง” “การร่ายรำ” และ “ความเจนจัดในการแสดง” ตามลำดับ บนเวทีละครคาบูกิ ศิลปะสามประเภทดังกล่าวมักจะ

อยู่ร่วมกันเสมอ และถูกนำมาประสม
ประสานกันจนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ลักษณะเด่นของคาบูกิมีอยู่หลาย

อย่าง อาทิเช่น ม่านที่ใช้ซึ่งเป็นม่านแบบรูด
จากด้านข้างเรียกว่า “โจชิกิ-มะกุ” หรือดนตรี
ซึ่งมีบทบาทสำคัญมากในการแสดงคาบูกิ
เครื่องดนตรีที่เด่นที่สุดและขาดไม่ได้ในการแสดง

คาบูกิคือ “ซามิเซ็ง” ซึ่งเป็นพิณสามสายติดด้วยงาช้างรูปสามเหลี่ยม
เครื่องดนตรีอื่น ๆ ที่ใช้ประกอบด้วยได้แก่ กลอง ช้อง ระฆัง ฉาบ ชลวย
 ฯลฯ จากของละครคาบูกิจะมีการจัดวางองค์ประกอบและใช้สีสน้อย่าง
สวยงาม จากหลังจะเป็นภาพวาดที่สะท้อนลักษณะของศิลปะการวาด
ภาพแบบญี่ปุ่น

ในละครคาบูกิจะมีการใช้วิกผมซึ่งคล้ายกับทรงผมในศตวรรษ
ที่ 17-18 แต่ไม่เหมือนกับทรงผมของผู้คนในสมัยก่อนเลยทีเดียว โดยจะ
ถูกดัดแปลงให้เหมาะแก่การแสดงในแต่ละรูปแบบ

ด้านเครื่องแต่งกาย ชูตกิโมโนที่ใช้ในคาบูกินั้นมีทั้งแบบและ

คุณภาพที่หลากหลาย แตกต่างกันไปตาม
เรื่องที่เล่นและบทที่แสดง มีทั้งชุดที่สมจริง
และชุดที่ใส่ตามแบบแผนเฉพาะของคาบูกิ
เอง มีทั้งชุดที่ต้องสั่งเย็บเป็นพิเศษและ
ชุดที่ปักอย่างวิจิตรงดงาม ประดิษฐ์แล้วการ

แต่งชูตกิโมโนนั้นอาจต้องให้คนอื่นอีกคนหรือ
สองคนช่วย แต่ในคาบูกิจะมีการใช้เทคนิค
ต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้เปลี่ยนชุดได้อย่างรวดเร็ว
 อาทิ “อิิกิบุกิ” และ “บุกคาเอริ” ซึ่งเป็นการ
ดึงด้ายของชูตกิโมโนขึ้นนอกออกเผยให้เห็น
กิโมโนชั้นในที่อยู่ข้างในถัดไป

สำหรับการแต่งหน้าในคาบูกิจะ
แสดงถึงสีหน้าอย่างใดอย่างหนึ่งที่แน่นอนและ
เห็นชัด เป็นการบอกให้ผู้ชมรู้จักถึงลักษณะนิสัย
ที่แท้จริงของตัวละครนั้น และเป็นการ
พยายามลบลักษณะหน้าตาของนักแสดง
ออกไปจนกลายเป็นใบหน้าของตัวละครที่
กำลังแสดงอยู่ ตัวละครที่เป็นผู้หญิงหรือหนุ่ม
รูปงามจะทาหน้าด้วยแป้งสีขาว ปราศจาก
เส้นลายอื่น ๆ ตัวเอกที่แสดงในสโตร์ “อะระ-
โงโตะ” ซึ่งมีลักษณะที่เกินจริง ทั้งการปลั่ง
เสียง เคลื่อนไหว เครื่องแต่งกายและการ
แต่งหน้า จะใช้การแต่งหน้าแบบที่เรียกว่า
“คุมะโดริ” โดยให้เส้นลายที่วาดแสดงถึง
เส้นเลือดที่ปูดออกมาเพื่อเป็นการเน้นอารมณ์
ของตัวละครให้เห็นเด่นชัด

The Charm of Nishiki-e and Kabuki

During 8-20 December 2008, the Japan Foundation in collaboration with the National Discovery Museum Institute presented “Nishiki-e Exhibition” flavored richly by two rounds of “Kabuki Demonstration” on the opening day (8 Dec.) at 14.00 and 18.00, as “Kabuki” and “Nishiki-e”, which are closely related to each other. The Japan Foundation, as an organizer, is very pleased if this project would contribute to deepen Thai people’s understanding of Japanese traditional culture. And we hope that the following article will also introduce our readers to the charm of Nishiki-e and Kabuki.

“Nishiki-e”

Nishiki-e refers to Japanese multi-colored woodblock printing that was invented in the 1760s, and perfected and popularized by the printmaker Suzuki Harunobu. Nishiki-e is considered to be one of the origins of multi-color printing in the world. Its technique is used primarily in “Ukiyo-e,” which is also the woodblock printing but by a “single” woodblock with one black color developed around 100 years before. Nishiki-e print, however, is created by carving a separate woodblock for every color, and using them in a stepwise way. An engraver by the name of Kinroku is credited with the technical innovations that allowed so many blocks of separate colors to fit perfectly onto the page where they ought to, relative to one another, in order to create a single complete image.

“**Yakusha-e**” is one of the popular themes of Nishiki-e, often referred to as “actor prints” in English. Strictly, the term yakusha-e refers solely to portraits of individual artists. However, prints of **kabuki** scenes and of other elements of the world of the theater are very closely related, and were more often than not produced and sold alongside portraits. Since Kabuki plays were a popular urban entertainment for ordinary people during Edo Period and its actors got celebrity status, that together with

the rather inexpensive prices for prints, Edo-people scrambled to obtain their favorite actors’ “Yakusha-e.” Sometimes, they were not only sold as a good souvenir from the big city of Edo (Present: Tokyo), but sold as promotional materials outside the theaters.

“Kabuki”

Kabuki is one of the three major traditional theaters of Japan, together with the *Noh* and *Bunraku* (puppet theater). It is the theater of the ordinary people that has roots dating back to around 1603, and which flourished from the early 17th to the 20th centuries. Over nearly 400 years of history it has developed a great variety of acting styles.

The first performance of *Kabuki* was presented by Okuni, a female attendant at the Izumo shrine in 1603 in Kyoto. It became extremely famous and popular. However performances by women were prohibited due to moral reasons in 1629. Young men took their place but these actors were also prohibited for the same reasons and replaced finally by adult men in 1652. As a result of this, one of the chief characteristics of Kabuki, the “onnagata” (female impersonator) was derived.

Kabuki possesses almost all the theatrical elements, which has been developed for nearly 400 years. The word “*Kabuki*” is made up of three words “ka”, “bu” and “ki”, which mean respectively “song”, “dance” and “acting skill”.

As Kabuki is a classical play which

was established around the 17th to the mid 18th century, so in Kabuki, all actors wear a wig to make them look like people from the Edo period (1600-1868).

For costume, actors wear the kimono which is the traditional Japanese garment. They vary according to the play and each individual role, ranging from realistic costumes that reflect the life of people in those days, to stylized costumes. The kimono is basically worn wrapped at the front and requires one or two dressers. But in Kabuki, quick changes are employed and methods such as “Hikinuki” and “Bukkaeri” were devised, where a few threads are pulled to separate the kimono into sections, to allow it to be pulled off, or reversed.

For Kabuki make up, white powder is dissolved in water and applied in a special way to the face, hands, and legs. The characteristics of a role are shown by painting different eye lines; red is added on both edges of the eye to show the eye clearly, by the thickness of the eyebrows and the shape of the lips.

“Aragoto” is the technique which is used when brave heroes are depicted in an exaggerated way. The make up style used in Aragoto is “Kumadori”. Kumadori are lines painted on the face, hands and legs. The line is an exaggeration of veins under the skin.

นิทรรศการอนิเมชัน โดย
ทาคาฮิโระ ฮายาคาวะ –
อนิเมชันและความเชื่อเรื่อง
จิตวิญญาณของเอเชีย

5 - 22 ตุลาคม 2551 / เจแปนฟาวนด์ชั่น
กรุงเทพฯ อาร์ตสเปซ

An Animation Exhibition by
Takahiro Hayakawa – Asian
Animism and Animation

5 – 22 October 2008 / the Japan Foundation
Art Space

คอนเสิร์ตในบ้านครั้งที่ 3 – Voice

วันเสาร์ที่ 8 ตุลาคม 2551 เวลา 15.00 น. / ห้องประชุมใหญ่ เจแปนฟาวนด์ชั่น กรุงเทพฯ

3rd House Concert – Voice

Saturday 8 October 2008, 15.00 / Main Hall, the Japan Foundation, Bangkok

Activity Report

การแสดงสดและเวิร์คชอป
ขีด ๆ เขียน ๆ ของ คิน ชิโทานิ
วันพฤหัสบดีที่ 23 ตุลาคม 2551 / ชั้น 3
The Style by Toyota สยามสแควร์

Kin Shiotani - Live drawing
performance and workshop
Thursday 23 October 2008 / 3rd Floor -
The Style by Toyota, Siam Square

คอนเสิร์ตแจ๊ส “ยูนิตเอเชีย” ที่จังหวัดเชียงใหม่

วันเสาร์ที่ 8 พฤศจิกายน 2551 เวลา 19.00 น.
ที่ห้องประชุม อี ซี คอร์ต มหาวิทยาลัยพายัพ
เขตแก่นวรัฐ จังหวัดเชียงใหม่

“Unit Asia” Jazz Concert in Chiang Mai

Saturday 8 November 2008, 19.00
E.C. Auditorium, Payap University,
Kaew Nawarat Campus, Chaing Mai

โครงการฝึกอบรมและสัมมนาเชิงปฏิบัติการว่าด้วยเรื่อง “การสร้างเสริมศักยภาพของระบบบำนาญ/บำนาญทางสังคมเพื่อส่งเสริมมาตรการการป้องกันปัญหาของสังคมคนชรา”

องค์การเพื่อการพัฒนาผู้สูงอายุนานาชาติ ประจำภาคพื้นเอเชีย – แปซิฟิก (HelpAge International Asia – Pacific Regional Development Center) ได้จัดให้มีการฝึกอบรมและสัมมนาเชิงปฏิบัติการว่าด้วยเรื่อง “การสร้างเสริมศักยภาพของระบบบำนาญ/บำนาญทางสังคมเพื่อส่งเสริมมาตรการการป้องกันปัญหาของสังคมคนชรา” ระหว่างวันที่ 27 ตุลาคม ถึง 8 พฤศจิกายนที่ผ่านมา ณ จังหวัดเชียงใหม่ โดยวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเปิดพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้-ความคิดเห็นของประเด็นที่เกิดขึ้นมากมายจากการขยายตัวของโครงการระบบบำนาญ/บำนาญทางสังคมและเสริมสร้างศักยภาพของสังคมต่าง ๆ ให้แก่ผู้กำหนดนโยบายอาวุโสและองค์กรภาคประชาสังคมต่าง ๆ ทั้งในประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย ยุโรป แอฟริกา และลาตินอเมริกา โดยการประชุมครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมจากต่างชาติเข้าร่วมในการฝึกอบรมทั้งสิ้นประมาณ 50 คน และผู้เข้าร่วมจากฝ่ายไทยในการสัมมนาเชิงปฏิบัติการระดับชาติประมาณ 30 คน เพื่อกำหนดทิศทางของนโยบายบำนาญ/บำนาญทางสังคม (เบี้ยยังชีพ) สำหรับคนชราในอนาคตต่อไป

Regional Training and National Workshop on “Capacity Building on Social Pension Programme to Enhance Social Protection in Old Age”

HelpAge International Asia – Pacific Regional Development Center organized a regional training and national workshop on “Capacity Building on Social Pension Programme to Enhance Social Protection in Old Age” from 27th October to 8th November 2008 at Alpine Golf Resort Hotel and Amara Thapae Hotel in Chiang Mai province. The objectives of these two meetings are to develop a forum in Thailand that will bring stakeholders together to address the issues surrounding the expansion of the social pension scheme, and to build the capacity of senior policy makers and civil society organizations in South and Southeast Asian countries to understand the role of social transfers in social protection strategy and the development of policies and programmes in relation to social pensions, and thereby improve the conditions of vulnerable older people. There were approximately 50 people attending the regional training program from many countries in Asia, Europe, Latin America and Africa, and there were around 30 Thai policy makers and practitioners attending the national workshop, which got a lot of inspiration to develop a new direction of social pension schemes in Thailand.

โครงการประชุมระดมสมองเพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องกระบวนการบูรณาการทางด้านการอุดมศึกษาและการพัฒนาเขตการอุดมศึกษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ศูนย์ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่าด้วยการอุดมศึกษาและการพัฒนา ภายใต้การสนับสนุนของเจแปนฟาวน์เดชันและสถานทูตออสเตรเลีย ได้จัดให้มีการประชุมนานาชาติว่าด้วย “การสร้างความรู้ตระหนักในเรื่องกระบวนการบูรณาการทางด้านการอุดมศึกษาและการพัฒนาเขตการอุดมศึกษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” เมื่อวันที่ 6 – 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 นี้ เพื่อนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นของประเทศต่าง ๆ 5 ประเทศ คือ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม และไทย เกี่ยวกับกระบวนการบูรณาการทางด้านการศึกษา และการผลักดันให้มีการพัฒนากลไกและกรอบความร่วมมือผ่านเวทีขององค์การรัฐมนตรีศึกษา (SEAMEO) อันอาจจะนำไปสู่การสร้าง “เขตการศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ร่วมกัน” ให้กับผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานระดับชาติ อาทิ การพัฒนารอบความร่วมมือทางด้านการประกันคุณภาพ การเคลื่อนย้ายนักศึกษา การสร้างระบบเปรียบเทียบอุดมศึกษาโดยผ่านการพัฒนา National and Regional Qualification Framework เป็นต้น โดยในการประชุมครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมจากหน่วยงานการอุดมศึกษาและภาคเอกชนเข้าร่วมทั้งสิ้นประมาณ 200 คน พร้อมกับผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยวาเซดะ ประเทศญี่ปุ่น และผู้เชี่ยวชาญจากประเทศอื่น ๆ ในยุโรป ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ได้ร่วมหารือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ในครั้งนี้ด้วย

The Conference Series on Raising Awareness: Exploring the Ideas of Creating Higher Education Common Space in Southeast Asia

SEAMEO Regional Center for Higher Education and Development (RIHED) under the supports of the Japan Foundation and Australian Embassy organized the international conference on “Raising Awareness: Exploring the Ideas of Creating Higher Education Common Space in Southeast Asia” on 6th – 7th November 2008. The conference was designed to systematically raise the awareness among stakeholders in higher education in Southeast Asian countries, and to develop a structured cooperation framework (such as for degree supplement, quality assurance, etc.) and the future establishment of a common space in the region.

Notice

“Trio Concert - from Japanese Folk to Western Classic”

Fan

เจแปนฟาวน์เดชั่น ขอเชิญชมคอนเสิร์ตดนตรีคลาสสิกของวง
เครื่องดนตรีสามชิ้น ประกอบด้วย ฮอ른 ไวโอลิน และเปียโน
นำโดย โนบุยุกิ มิซุโนะ นักดนตรีฮอ른

วัน/เวลา : วันจันทร์ 12 มกราคม 2551 / 20.00 น.

สถานที่ : หอประชุมเล็ก ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย
บัตรราคา 300 และ 500 บาท

จำหน่ายบัตรทางเคาน์เตอร์ไทยทิคเก็ตเมเจอร์
ตั้งแต่ 12 ธันวาคม 2551

www.thaiticketmajor.com / โทรศัพท์ 02-262-3456

The Japan Foundation gladly presents Musical Instrument
Trio Concert: Horn, Violin and Piano, led by
Nobuyuki Mizuno (Horn)

Date/Time : Monday 12 January 2009 / 8.00 p.m.

Venue : The Thailand Cultural Centre (Small Hall)

Ticket price 300, 500 baht are available at

Thaiticketmajor counters from 12 Dec. 2008

www.thaiticketmajor.com / call center 02-262-3456

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ เบอร์โทรศัพท์
02-260-8560~3 หรือที่เว็บไซต์ www.jfbkk.or.th

ประกาศ Notice

ห้องประชุมใหญ่ เจแปนฟาวน์เดชั่น ได้ปิดใช้งานชั่วคราวตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2551 จนถึงมีนาคม - เมษายน
ปี 2552 ดังนั้นจึงจำเป็นต้องงดการฉายภาพยนตร์เจเอฟ เธียเตอร์และกิจกรรมอื่นๆ ในช่วงเวลาดังกล่าว
ส่วนห้องสมุดเจแปนฟาวน์เดชั่นปิดทำการชั่วคราวตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2551 เพื่อปรับปรุงสถานที่เช่นเดียวกัน
Activities in the Hall (including JF Theatre) have been suspended from November 1, 2008 to March to April 2009
because of office renovation starting from November. The Library has also been closed from the beginning of
November 2008 because of the same reason above.

Recommended Books

แนะนำหนังสือที่น่าอ่านโดยบรรณารักษ์ ห้องสมุดเจแปนฟาวนด์เซ็น กรุงเทพฯ

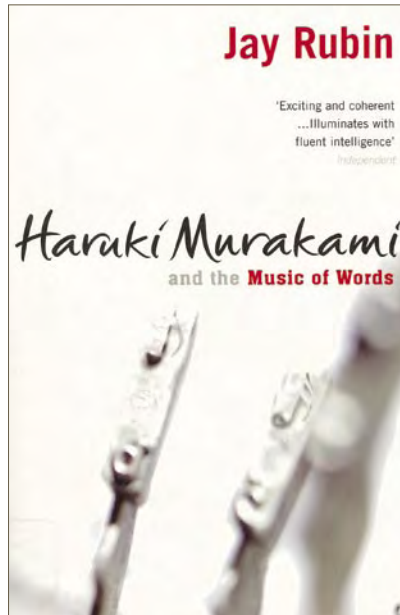

TATSUMI, Takayuki. **Full metal apache : transactions between cyberpunk Japan and avant-pop America.**

London: Duke University, 2006.

ISBN: 0822337746

เลขเรียกหนังสือ: E901.9 T3F8

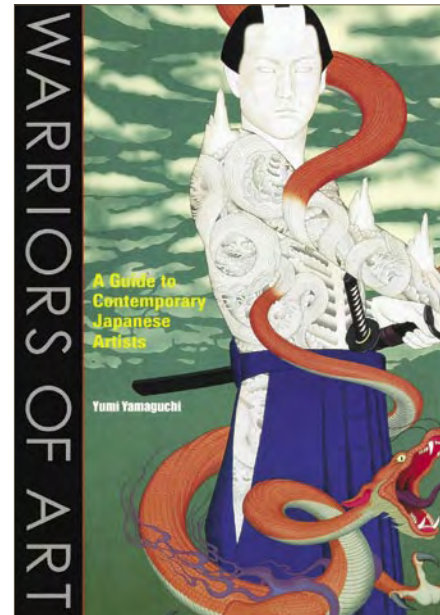

RUBIN, Jay. **Haruki Murakami and the Music of Words.**

London: VINTAGE, 2007.

ISBN: 9780099455448

เลขเรียกหนังสือ: E910.268 R8H8

YAMAGUCHI, Yumi. **Warriors of art : a guide to contemporary Japanese artists.**

Translated by Arthur Tanaka.

Tokyo: Kodansha International, 2007.

ISBN: 9784770030313

เลขเรียกหนังสือ: E708 Y3W3

หนังสือเล่มนี้นำเสนอบทวิเคราะห์ทางด้านวัฒนธรรม โดยศึกษาเปรียบเทียบถึงกระแสของอวองการ์ดและวัฒนธรรมป๊อประหว่างญี่ปุ่นกับสหรัฐอเมริกา งานเขียนเล่มนี้สำรวจการปะทะสังสรรค์กันของวัฒนธรรมญี่ปุ่นและอเมริกาผ่านงานของศิลปินจากทั้งสองฟาก ทั้งนักเขียนนวนิยาย กวี นักสร้างภาพยนตร์ ศิลปินอนิเมะ ผู้สร้างมังงะ นักดนตรี และนักแสดง

เจย์ รูบิน ผู้เขียนเป็นอาจารย์ทางด้านวรรณคดีญี่ปุ่นอยู่ที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เขาประกาศตนกับคนอ่านว่า เขาเป็นแฟนหนังสือของมูราคามิ อีกทั้งเขายังเป็นผู้แปลหนังสือบางเล่มของมูราคามิเป็นภาษาอังกฤษ ในหนังสือเล่มนี้เขาพาคนอ่านไปรู้จักกับตัวตนของ ฮารุกิ มูราคามิ ผ่านทางนวนิยายของเขา รวมถึงอธิบายว่ามูราคามิได้พัฒนาสไตล์การเขียนแบบใหม่ที่โดดเด่นนี้ขึ้นมาได้อย่างไร หนังสือเล่มนี้ยังมีบทสัมภาษณ์ที่เขาได้เคยพูดคุยกับมูราคามิระหว่างช่วงปี 1993-2001 เอาไว้ด้วย

Warriors of art เป็นหนังสือที่นักวิจารณ์ศิลปะที่มีชื่อเสียงแห่งโตเกียวคือ Yumi Yamaguchi แนะนำให้ผู้อ่านได้รู้จักกับศิลปินที่สร้างผลงานศิลปะร่วมสมัย 40 คน พร้อมทั้งแนะนำให้ผู้อ่านได้รู้จักกับ “ญี่ปุ่น” สังคมที่ทำให้กำเนิดแก่เหล่าศิลปิน Warriors of art นำมาจากวลีที่ใช้อธิบายตัวตนของ Taro Okamoto (1911-1969) ผู้เป็นบุคคลแรก ๆ ที่มีอิทธิพลต่อศิลปกรรมร่วมสมัยของญี่ปุ่นในช่วงหลังสงคราม เขาต่อสู้เพื่อที่จะนำศิลปะสมัยใหม่สู่ผู้เสพงานศิลปะในวงกว้างและศิลปินทั้ง 40 คนที่ตามรอยเท้าของ Okamoto นี้เปรียบเสมือนนักกรุ่นใหม่ที่ผลงานของพวกเขาบังคับเราให้ต้องนั่งลงและพิเคราะห์พิจารณาต่อญี่ปุ่นของพวกเขาที่กระแทกกระทั้นความรู้สึกด้วยความซื่อคที่ปนกันไปทั้งความน่ารัก ความพิลึก ความเช็กซีและความรุนแรง C

สวัสดี
ปีใหม่
๒๕๕๒

Happy
New
Year
2009

明けましておめでとうございます
2009

คุณอยากอ่านอะไรในญี่ปุ่นสาร?

คุณคิดเห็นอย่างไรกับ ญี่ปุ่นสาร?

What do you want to read about and see in Japan Letter?

โปรดส่งคำแนะนำและความคิดเห็นของคุณมาได้ที่นี่

Please send your suggestion and comment to:

Email: info@jfbkk.or.th

Tel: 02 260 8560-4 Fax: 02 260 8565

The Editor of Japan Letter

The Japan Foundation, Bangkok

Serm Mit Tower 10F

159 Sukhumvit Soi 21 (Asokmontri Rd.)

Bangkok 10110

JAPAN FOUNDATION

The Japan Foundation, Bangkok serves as a liaison office of the Japan Foundation, established by the Japanese government in 1972, to assist in its full implementation of cultural exchanges between Thailand and Japan as well as to create networks with affiliated cultural organizations and individuals in Thailand.

เจแปนฟาวนด์ชัน กรุงเทพฯ เป็นสำนักงานสาขาของเจแปนฟาวนด์ชัน ซึ่งได้รับการก่อตั้งโดยรัฐบาลญี่ปุ่นในปี พ.ศ. 2515 มีจุดประสงค์เพื่อดำเนินงานแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทยอย่างเต็มรูปแบบ พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับองค์กรและบุคคลต่าง ๆ ที่มีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม

Japan Letter is distributed free of charge to individuals and organizations interested in Japanese culture and international cultural exchange. Japan Letter can also be read on site at www.jfbkk.or.th

ญี่ปุ่นสาร เป็นเอกสารที่แจกจ่ายโดยไม่คิดมูลค่า ให้แก่บุคคลหรือองค์กรที่มีความสนใจในวัฒนธรรมญี่ปุ่นและการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศ ท่านสามารถเปิดดูญี่ปุ่นสารได้ที่เว็บไซต์ www.jfbkk.or.th

Copyright 2009

The Japan Foundation, Bangkok

All rights reserved. No reproduction or republication without written permission

เจแปนฟาวนด์ชัน กรุงเทพฯ

เจ้าของลิขสิทธิ์ 2552

ห้ามนำส่วนใดส่วนหนึ่งจากหนังสือเล่มนี้ไปเผยแพร่หรือพิมพ์ซ้ำ

โดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์